

Onderzoeksrapport
'Eenzaamheid'

Inwonerspanel
'Oude IJsselstreek Spreekt'

Onderzoekperiode: Kwartaal 1 - 2016
Onze referentie: 14034

Onderzoeksrapport 'Eenzaamheid'

Inwonerspanel 'Oude IJsselstreek Spreekt'

Zutphen, kwartaal 1 - 2016

Referentie: 14034

Moventem

T 0575 84 3738

E info@moventem.nl

W www.moventem.nl

Projectteam:

Bianca Tuentler MSc.

Michel Hartemink

Moventem is aangesloten bij de Nederlandse Marktonderzoek Associatie (MOA), Center for Information Based Decision Making & Marketing Research. Moventem is tevens aangesloten bij the World Association of Opinion & Marketing Research Professionals (ESOMAR).

Dit rapport is met de grootste zorg samengesteld. Ondanks deze uiterste zorgvuldigheid kan het voorkomen dat informatie fout en/ of onvolledig is. Moventem is niet aansprakelijk voor enige directe of indirecte schade die zou kunnen ontstaan door het gebruik van de aangeboden informatie.

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	5
1.1	ACHTERGROND EN METHODIEK.....	5
1.2	RESPONS.....	5
1.3	LEESWIJZER.....	6
2	RESULTATEN	8
2.1	EENZAAMHEID IN DE SAMENLEVING.....	8
2.2	EIGEN EENZAAMHEID.....	12
3	SLOTSOM.....	17
3.1	REALISATIE PRIMAIRE DOELSTELLING	17
3.2	EVALUATIE 'OUDE IJSELSTREEK SPREEKT'	18

Inleiding

1 Inleiding

In dit beschrijvende rapport worden de resultaten gepresenteerd van een onderzoek naar 'Eenzaamheid' binnen de gemeente Oude IJsselstreek. Het onderzoek is in maart 2016 uitgevoerd, in nauwe samenwerking met de gemeente Oude IJsselstreek. Dit hoofdstuk gaat in op de achtergrond & methodiek van het onderzoek, en de respons & statistische betrouwbaarheid. Het hoofdstuk sluit af met een leeswijzer voor de rest van het rapport.

1.1 Achtergrond en methodiek

Het gemeentebestuur van Oude IJsselstreek hecht veel waarde aan de meningen, ideeën en denkracht van haar inwoners. Via het in 2015 opgerichte inwonerspanel 'Oude IJsselstreek Spreekt' wordt een brede groep inwoners om input gevraagd over onderwerpen die spelen in de gemeente. In maart 2016 is het tweede onderzoek uitgevoerd (voor meer informatie zie de website: www.oudeijsselstreekspreekt.nl).

1.1.1 Panelonderzoek eenzaamheid

Gezien de aard van het vraagstuk rondom eenzaamheid, is een kwantitatieve onderzoeksmethode gehanteerd via het inwonerspanel. Daarmee worden gegevens verkregen over percentages en verhoudingen binnen een populatie. In dit geval over de mening en participatie van de inwoners uit de gemeente Oude IJsselstreek met betrekking tot eenzaamheid. Om statistisch verantwoorde uitspraken te mogen doen, dient een minimaal aantal respondenten hun mening te geven; de steekproef. Als de steekproef een bepaalde omvang en kenmerken heeft (betrouwbaarheid, nauwkeurigheid, representativiteit), kunnen uitspraken gegeneraliseerd worden naar de populatie.

De definitie van eenzaamheid in deze rapportage is als volgt: Het subjectief ervaren van een onplezierig of ontoelaatbaar gemis aan (kwaliteit) van bepaalde sociale relaties (De Jong Gierveld).

Eenzaamheid is een onderwerp dat naast de negatieve ervaring voor de mensen die zich eenzaam voelen, ook maatschappelijke gevolgen heeft. Het

gaat daarbij om belemmeringen om deel te nemen aan de maatschappij, om welzijnstekort, gevaar voor gedragsproblemen en gezondheidsrisico's. Er gebeurt al veel in Nederland om eenzaamheid tegen te gaan, met betrokkenheid van overheden, professionals en vrijwilligers.

Het onderzoek naar eenzaamheid is een inventariserend onderzoek, waarbij beelden, meningen, wensen en ideeën opgehaald worden bij de leden van het inwonerspanel. Het panelonderzoek dient de volgende hoofdvragen te beantwoorden:

- 1. Hoeveel mensen ervaren eenzaamheid (mate/vorm) binnen de gemeente Oude IJsselstreek (0-meting)?**
- 2. Signaleren de inwoners van de gemeente Oude IJsselstreek eenzame mensen in de gemeente?**
 - a. Wat doen de inwoners van de gemeente Oude IJsselstreek eraan wanneer zij eenzaamheid bij anderen signaleren?**

De uitkomst van het panelonderzoek is een belangrijke bron maar, niet de enige bron. Het panelonderzoek is een eerste inventariserende stap om uiteindelijk te komen tot een visie en een actieplan om eenzaamheid in de gemeente Oude IJsselstreek tegen te gaan.

1.1.2 Vragenlijst

De ledenwerving voor het panel is zeer zorgvuldig uitgevoerd, waardoor er een goede verdeling is over de kernen in de gemeente. Er is een vragenlijst opgesteld, waarbij nadrukkelijk is gekeken vanuit het oogpunt van de inwoner (integrale benadering). Diverse belanghebbenden binnen en buiten de gemeentelijke organisatie hebben de mogelijkheid gekregen input en feedback te geven op de vragenlijsten. De volledige vragenlijst is weergegeven in bijlage 1.

1.2 Respons

Personen kunnen deelnemen aan 'Oude IJsselstreek Spreekt' vanaf de leeftijd; 15 jaar. Het inwonerspanel is opgebouwd met in totaal 458 deelnemers. De meeste deelnemers (453) doen online mee en 5 nemen offline deel aan het inwonerspanel. Deze laatste groep krijgt de vragenlijsten

per post toegestuurd, zij kunnen deze terugsturen via een antwoordenvelop. In totaal hebben 319 inwoners de vragenlijst volledig ingevuld.

Ten tijde van het onderzoek bestond het panel uit 458 panelleden, dit is dus een response-rate van 70% [$319/458 \cdot 100\%$]. In bijlage 2 wordt ingegaan op de statistische betrouwbaarheid van dit onderzoek.

1.3 Leeswijzer

Het volgende hoofdstuk (2) gaat in op de resultaten van het onderzoek met betrekking tot vrijwilligerswerk en mantelzorg binnen de gemeente Oude IJsselstreek. In de tekst wordt naar figuren verwezen. Deze figuren worden in de betreffende paragrafen weergegeven.

Door routes in de vragenlijst en vragen waarbij meerdere antwoorden mogelijk zijn, kan het voorkomen dat het aantal respondenten en/of het aantal antwoorden niet overal gelijk is in deze rapportage. Om deze redenen wordt ter volledigheid bij de resultaten aangegeven hoeveel respondenten ('n') de betreffende vraag hebben beantwoord. Door afrondingsverschillen telt niet alles op tot 100%. In dit onderzoeksrapport worden de belangrijkste resultaten gepresenteerd. In hoofdstuk 3 wordt afgesloten met een beknopte slotsom.

Resultaten

2 Resultaten

In dit beschrijvende hoofdstuk wordt ingegaan op:

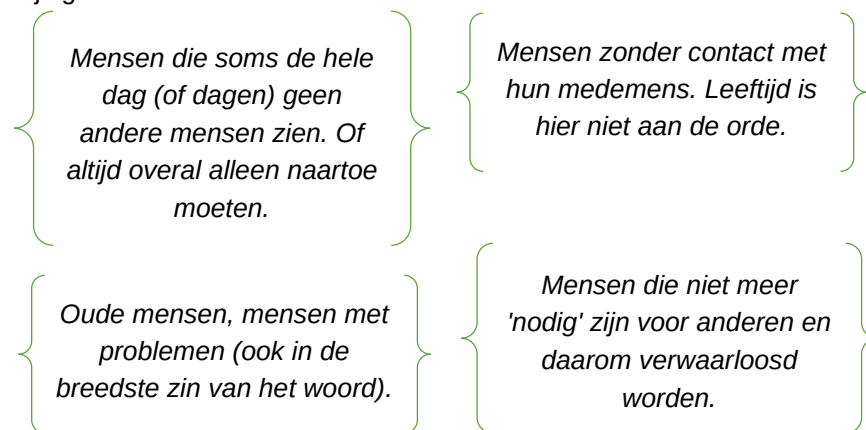
- Eenzaamheid in de samenleving;
- Eigen eenzaamheid.

2.1 Eenzaamheid in de samenleving

Er is aan de respondenten gevraagd waar ze aan denken bij het woord eenzaamheid. Daarop zijn veel uiteenlopende antwoorden gegeven. Thema's die echter veel voorkomen zijn: alleen zijn of voelen, geen of weinig sociale contacten, ouderen, geen aandacht en/of aanspraak van andere mensen en geen familie of vrienden meer. Hieronder staan enkele interessante quotes weergegeven. Alle gegeven antwoorden zijn weergegeven in bijlage 3.

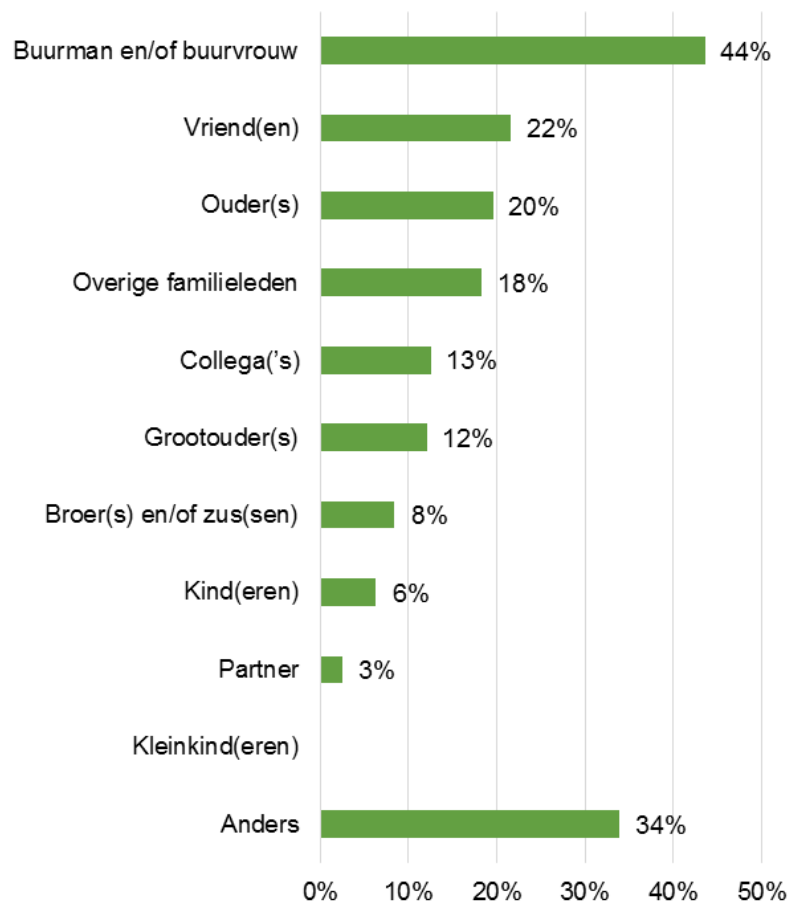
Aan de respondenten is ook gevraagd waar ze aan denken bij eenzame mensen. Ook hier komen weer dezelfde thema's naar voren. Hieronder staan enkele quotes weergegeven. Alle open antwoorden zijn weergegeven in bijlage 4.

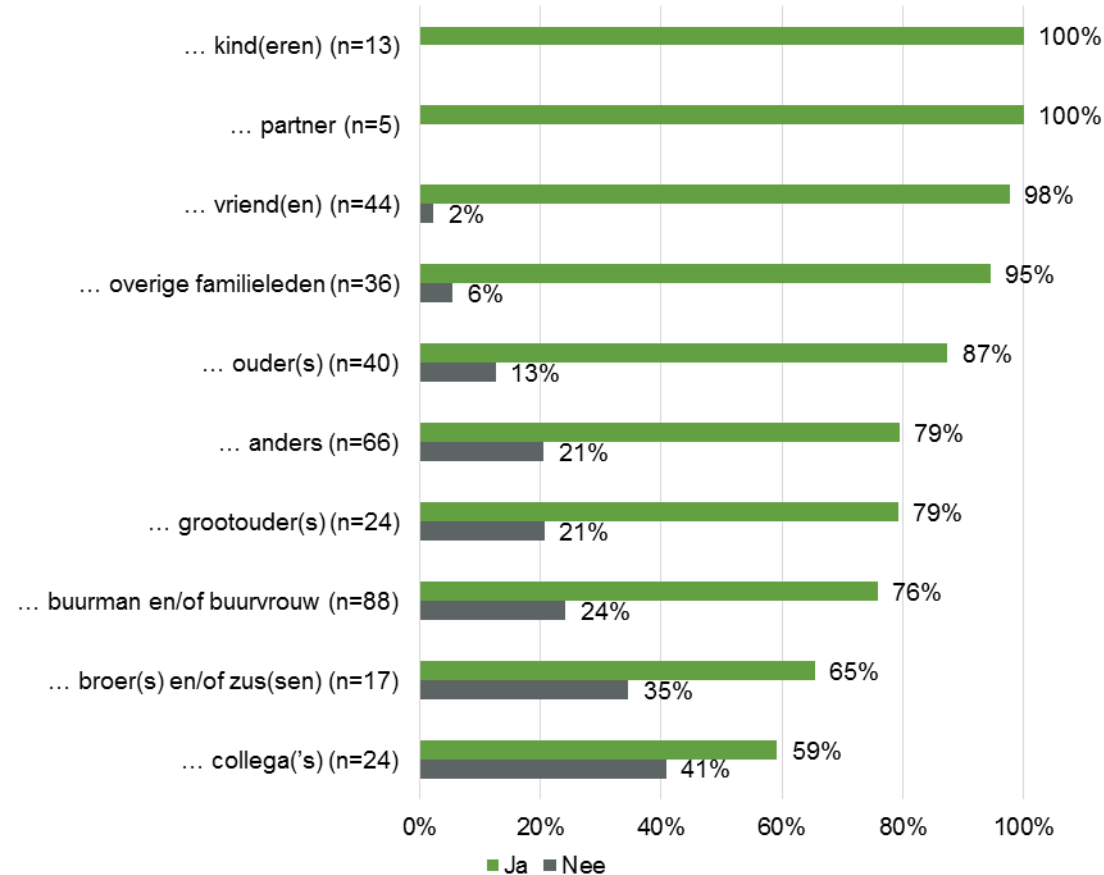
Ongeveer de helft (51%) van de respondenten komt af en toe eenzaamheid tegen in de omgeving. Daarnaast komt 12% regelmatig eenzaamheid tegen in de omgeving en 26% nooit. 11% weet niet of ze eenzaamheid tegen komen in de omgeving.

Van de respondenten (63%) die wel eens of regelmatig eenzaamheid in de omgeving tegen komen, komt 44% eenzaamheid tegen bij de buurman en/of buurvrouw. Daarnaast komt 22% eenzaamheid tegen bij vrienden, 20% bij ouders en 18% bij overige familieleden. Er is geen enkele respondent die eenzaamheid bij zijn/haar kleinkinderen tegenkomt (figuur 1). In bijlage 5 staan de gegeven antwoorden bij de antwoordoptie 'anders, namelijk.'

In figuur 2 staat weergegeven of de respondenten iets doen als ze constateren of vermoeden dat iemand uit de omgeving zich eenzaam voelt. Zo is te zien dat de respondenten altijd iets doen als ze vermoeden of constateren dat een kind of partner eenzaam is. Voor de collega's (59%), broers of zussen (65%), buurman en/of buurvrouw (76%) en grootouders (79%) wordt het minst vaak iets gedaan. Een aantal van de personen uit figuur 2 heeft een lage 'n'. Hierbij dient rekening gehouden te worden bij de interpretatie van de resultaten.

Bij wie komt u eenzaamheid tegen? (n=202)**Figuur 1** Personen waarbij men eenzaamheid tegen komt

De respondenten die wel eens of regelmatig eenzaamheid in de omgeving tegen komen en daar iets aan doen geven vooral aan dat ze zelf meer contact hebben met die persoon. Er wordt ook aangegeven dat ze de desbetreffende persoon op initiatieven in de buurt of gemeente wijzen of dat de respondenten hun eigen netwerk aanspreken om de desbetreffende persoon te helpen. In

Doet u iets als u vermoedt of constateert dat uw ... zich eenzaam voelt?**Figuur 2** Actie bij personen waarbij eenzaamheid wordt vermoedt of geconstateerd

bijlage 6 staat aangegeven welke actie men onderneemt per persoon waarbij men eenzaamheid tegenkomt.

De respondenten hebben ook aangegeven waarom zij denken dat mensen eenzaam zijn. Deze antwoorden zijn weergegeven in bijlage 7.

De respondenten die niets doen wanneer zij constateren dat iemand eenzaam is, geven met name aan dat zij dit niet doen omdat zij onvoldoende tijd hebben, of omdat zij niet weten wat ze zelf kunnen doen. Alle antwoorden zijn weergegeven in bijlage 8.

Bijna de helft (48%) van alle respondenten is het (zeer) eens met de stelling dat eenzaamheid een probleem is die door professionals ondersteund moet worden. 15% is het (zeer) oneens met de stelling en 35% geeft als antwoord 'neutraal'. De overige 2% geeft aan geen mening te hebben. De respondenten hebben de mogelijkheid gekregen het antwoord toe te lichten. De toelichtingen zijn weergegeven in bijlage 9.

De respondenten hebben aan kunnen geven wie ze verantwoordelijk vinden voor het oplossen van de eenzaamheidsproblematiek. Dat konden ze doen door een volgorde aan te geven. In figuur 3 staat de samengestelde volgorde weergegeven. De respondenten geven dus het vaakst aan dat de persoon die eenzaam is zelf verantwoordelijk is voor het oplossen van de eenzaamheid. De gemeente wordt het minst vaak genoemd.

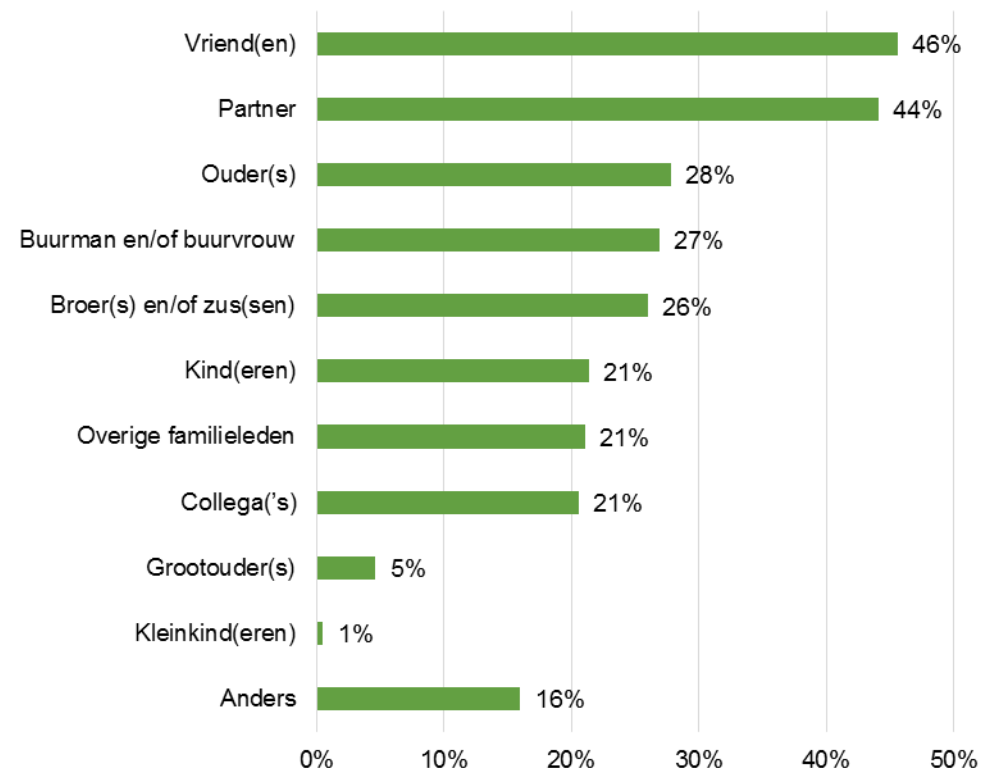
Wie vindt u verantwoordelijk voor het oplossen van de eenzaamheidsproblematiek? (n=319)

- 1 De persoon zelf die eenzaam is
- 2 De familie van iemand die eenzaam is
- 3 De mensen uit de omgeving van iemand die eenzaam is (buren)
- 4 Professionele dienstverlenende organisaties
- 5 Vrijwillige dienstverlenende organisaties
- 6 De gemeente

Figuur 3 Verantwoordelijk eenzaamheidsproblematiek

Van alle respondenten is 79% bereid (in de toekomst) eenzame mensen te helpen. Ze geven aan vooral bereid te zijn de buurman en/of buurvrouw (71%), een vriend (70%), de partner (61%) en broers en/of zussen (58%) te helpen. De grootouder(s) (22%) en collega('s) (26%) worden het minst vaak genoemd (bijlage 10).

Met wie praat u wel eens over eenzaamheid? (n=198)

Figuur 4 Gesprekpartners eenzaamheid

De 21% van alle respondenten die niet bereid zijn in de toekomst eenzame mensen te helpen geven aan dat niet te doen omdat ze onvoldoende tijd hebben (63%), zich niet verantwoordelijk voelen (11%) en niet weten wat ze zelf kunnen doen (10%) ('de anders namelijk' antwoorden zijn weergegeven in bijlage 11).

Ruim de helft (53%) van de respondenten praat af en toe met iemand over eenzaamheid, terwijl 9% dat regelmatig doet. Dit komt overeen met landelijke resultaten, waarbij onderzoek heeft aangetoond dat 59% het soms, regelmatig of vaak met anderen praat over eenzaamheid (coalitie erbij). De overige 38% praat nooit met iemand over eenzaamheid. De respondenten die regelmatig of

af en toe met iemand over eenzaamheid praten doen dit vooral met een vriend (46%) of de partner (44%). Er wordt weinig met de kleinkinderen (1%) en grootouders (5%) over gesproken (figuur 4). De antwoorden die gegeven zijn bij 'anders, namelijk' zijn weergegeven in bijlage 12.

In figuur 5 staat weergegeven waar de respondenten informatie over eenzaamheid zoeken, als ze in de situatie komen dat ze iets over eenzaamheid willen weten. Ook hier worden een vriend (31%) en partner (26%) het vaakst genoemd. Het minst vaak worden kleinkinderen (1%), Rode Kruis (2%), Huiskamerproject (2%) Respijtzorg Stichting Vrijwillige Oppas en Thuishulp (2%) en GGD (2%) genoemd.

De antwoorden die genoemd zijn bij 'anders, namelijk' zijn weergegeven in bijlage 13. In de open antwoorden wordt ook regelmatig het internet (google) genoemd.

Figuur 5 Informatiebron eenzaamheid

Als u in de situatie terecht komt dat u iets over eenzaamheid zou willen weten, waar zoekt u deze informatie dan? (n=319)	
	Percentage
Vriend(en)	31%
Partner	26%
Huisarts	22%
Digitaal hulpportaal gemeente Oude IJsselstreek	19%
Overige familieleden	15%
Broer(s) en/of zus(sen)	14%
Maatschappelijk werker	13%
Collega('s)	13%
Buurman en/of buurvrouw	12%
Ouder(s)	12%
Gemeentelijk organisatiegids	11%
Zonnebloem	10%
Kruiswerk Achterhoek	10%
Kind(eren)	8%
Kerk of moskee	7%
Seniorenbonden	7%
Gemeentelijk aanspreekpunt	7%
Seniorenkamer Azora (Debbeshoek)	6%
Care Travel	4%
Helpgewoon Sociaal Werk	4%
Humanitas	3%
Maatjestrject "Vriendendienst op stap" GGNet preventie	3%
Grootouder(s)	3%
Maatjestrject Stichting V.O.T.	3%
GGD	2%
Respijtzorg Stichting Vrijwillige Oppas en Thuishulp	2%
Huiskamerproject	2%
Rode Kruis	2%
Kleinkind(eren)	1%
Anders	34%
Ik zoek dan geen informatie	10%

2.2 Eigen eenzaamheid

In figuur 6 staat een achttal stellingen (waarop overwegend (zeer) oneens is geantwoord) over eenzaamheid weergegeven. Achter deze stellingen staat weergegeven in welke mate de respondenten het met deze stellingen eens zijn. Zo is 13% van de respondenten het (zeer) eens met de stelling dat de kring van kennissen beperkt is en is 12% het (zeer) eens met de stelling dat men een goede vriend of vriendin mist.

Stellingen respondenten overwegend (zeer) oneens (n=319)						
	Zeer eens	Eens	Neutraal	Oneens	Zeer oneens	Geen mening/ n.v.t.
* Ik mis een echt goede vriend of vriendin	4%	8%	17%	34%	31%	5%
* Ik heb mij in het verleden eenzaam gevoeld	4%	19%	14%	36%	24%	4%
* Ik mis gezelligheid om mij heen	4%	7%	11%	30%	43%	5%
* Ik vind mijn kring van kennissen te beperkt	4%	9%	17%	35%	33%	4%
* Ik ervaar een leegte om mij heen	2%	7%	12%	31%	44%	5%
* Ik mis mensen om mij heen	2%	6%	15%	38%	36%	4%
* Vaak voel ik me in de steek gelaten	1%	5%	13%	39%	38%	5%
* Ik verwacht in de komende tijd te vereenzamen	1%	4%	13%	43%	35%	5%

Figuur 6 Stellingen over eenzaamheid waarop overwegend (zeer) oneens is geantwoord

Stellingen respondenten overwegend (zeer) eens (n=319)						
	Zeer eens	Eens	Neutraal	Oneens	Zeer oneens	Geen mening/ n.v.t.
* Er is altijd wel iemand in mijn omgeving bij wie ik met mijn dagelijkse problemen terecht kan	32%	50%	8%	6%	1%	2%
* Er zijn genoeg mensen op wie ik in geval van nood kan terugvallen	27%	48%	15%	5%	3%	2%
Ik zou het vervelend vinden als ik zou vereenzamen	27%	56%	10%	3%	1%	3%
* Wanneer ik daar behoefte aan heb, kan ik altijd bij mijn vrienden terecht	24%	59%	10%	6%	2%	1%
* Er zijn voldoende mensen met wie ik me nauw verbonden voel	22%	55%	13%	7%	2%	1%
* Ik heb veel mensen op wie ik volledig kan vertrouwen	18%	49%	21%	9%	2%	1%
Vereenzaming komt voor in de gemeente Oude-IJsselstreek	18%	54%	17%	0%	0%	12%
Vereenzaming kan een belangrijk probleem voor het welzijn van inwoners van de gemeente Oude-IJsselstreek gaan vormen	16%	53%	20%	3%	0%	8%
Eenzaamheid is te verhelpen	16%	56%	22%	3%	0%	3%
Eenzaamheid is een onderwerp dat alle inwoners van de gemeente Oude IJsselstreek aangaat	14%	58%	21%	5%	1%	2%

Figuur 7 Stellingen over eenzaamheid waarop overwegend (zeer) eens is geantwoord

In figuur 7 staat een tiental stellingen (waarop overwegend (zeer) eens is geantwoord) over eenzaamheid weergegeven. Achter deze stellingen staat weergegeven in welke mate de respondenten het met deze stellingen eens zijn. Zo is 83% van de respondenten het (zeer) eens met de stelling dat men het vervelend zou vinden als men zou vereenzamen. Driekwart van de respondenten geeft aan genoeg mensen te hebben om op terug te kunnen vallen.

Opvallend is dat bijna 70% van de respondenten het (zeer) eens is met de stelling 'Vereenzaming kan een belangrijk probleem voor het welzijn van de inwoners van de gemeente Oude-IJsselstreek gaan vormen'. Tevens denkt ook 72% dat eenzaamheid te verhelpen is. Ook is 72% het er (zeer) mee eens dat 'Eenzaamheid een onderwerp is dat alle inwoners van de gemeente Oude IJsselstreek aangaat'.

Stellingen respondenten overwegend neutraal (n=319)

	Zeer eens	Eens	Neutraal	Oneens	Zeer oneens	Geen mening/ n.v.t.
Eenzaamheid is de laatste 20 jaar in omvang toegenomen in de gemeente Oude IJsselstreek	6%	31%	33%	2%	0%	29%
Ik kan zelf iets doen aan eenzaamheid in de gemeente Oude-IJsselstreek	5%	58%	28%	4%	1%	5%
Eenzaamheid hoort bij het ouder worden	3%	23%	30%	32%	10%	2%
Ik wil zelf iets doen aan eenzaamheid in de gemeente Oude-IJsselstreek	2%	35%	47%	7%	3%	6%
Mensen kiezen er steeds vaker voor om bewust alleen te zijn	1%	37%	35%	15%	4%	8%

Figuur 8 Stellingen over eenzaamheid waarop overwegend neutraal is geantwoord

In figuur 8 staat een vijftal stellingen (waarop overwegend neutraal is geantwoord) weergegeven. Achter deze stellingen staat weergegeven in welke mate de respondenten het met deze stellingen eens zijn. Opvallend is dat 63% van de respondenten het (zeer) eens is met de stelling 'Ik kan zelf iets doen aan eenzaamheid in de gemeente Oude-IJsselstreek'. 37% van de respondenten wil zelf iets doen aan de eenzaamheid in de gemeente. Daarnaast is een kwart van de respondenten van mening dat eenzaamheid hoort bij het ouder worden.

Aan de hand van elf van de voorgaande stellingen is het eenzaamheidsniveau van de respondenten berekend (voor de betreffende elf stelling is een sterretje weergegeven). Dit is gedaan aan de hand van de eenzaamheidsschaal van De Jong-Gierveld. De eenzaamheidsschaal is opgebouwd uit emotionele en sociale eenzaamheid waarbij de mate waarin men het eens of oneens was met een stelling zorgde voor een puntverdeling. Een punt wordt toegekend wanneer een respondent zeer eens, eens of neutraal reageert op een negatief geformuleerde stelling, of zeer oneens, oneens of neutraal reageert op een positief geformuleerde stelling. Respondenten met een score van 0, 1 of 2 worden gezien als niet eenzaam, terwijl 9 of 10 punten sterke eenzaamheid aantonen en een score van 11 wordt gezien als zeer sterk eenzaam.

In figuur 9 is het eenzaamheidsniveau binnen de gemeente Oude IJsselstreek zichtbaar. Als een respondent te vaak geen mening/n.v.t. heeft ingevuld is hij niet in de berekening opgenomen.

Eenzaamheidsniveau binnen de gemeente Oude-IJsselstreek

Totaal (n=298)		Het eenzaamheidsniveau is opgebouwd uit emotionele en sociale eenzaamheid. De schaal waarmee dit is gemeten bestaat uit 11 stellingen waarin het woord eenzaamheid niet genoemd wordt.
Niet eenzaam	64%	
Matige eenzaamheid	28%	
Sterke eenzaamheid	6%	
Zeer sterke eenzaamheid	2%	
16-29 jaar (n=35)		50-69 jaar (n=154)
Niet eenzaam	83%	Niet eenzaam 64%
Matige eenzaamheid	9%	Matige eenzaamheid 31%
Sterke eenzaamheid	6%	Sterke eenzaamheid 3%
Zeer sterke eenzaamheid	3%	Zeer sterke eenzaamheid 2%
30-49 jaar (n=74)		> 69 jaar (n=33)
Niet eenzaam	62%	Niet eenzaam 49%
Matige eenzaamheid	30%	Matige eenzaamheid 33%
Sterke eenzaamheid	7%	Sterke eenzaamheid 18%
Zeer sterke eenzaamheid	1%	Zeer sterke eenzaamheid 0%

Eenzaamheidsniveaus volgens De Jong-Gierveld eenzaamheidsschaal

Figuur 9 Eenzaamheidsniveau binnen de gemeente Oude IJsselstreek

Op totaalniveau is 2% ingedeeld in de categorie 'zeer sterke eenzaamheid' terwijl 6% sterk eenzaam is. De leeftijdscategorie > 69 jaar heeft met 18% de meeste respondenten die in de categorie 'zeer sterke eenzaamheid' of 'sterke eenzaamheid' vallen. In de leeftijdscategorie 16-29 jaar is 83% van de respondenten niet eenzaam.

Moventem heeft de afgelopen tijd twee onderzoeken uitgevoerd (in Bronckhorst en Rheden) waarbij dezelfde eenzaamheidsschaal is gebruikt. In Bronckhorst is het onderzoek eind 2013 uitgevoerd en in Rheden is het onderzoek eind 2015 uitgevoerd. Daaruit komen vergelijkbare resultaten uit naar voren.

Het percentage respondenten dat niet eenzaam is ligt in Bronckhorst op 63% en in Rheden op 66% tegenover de 64% in Oude IJsselstreek. Het percentage respondenten dat (zeer) sterke eenzaamheid ervaart ligt in Bronckhorst op 8%, in Rheden op 9% en in Oude IJsselstreek op 8%. Het TNS Nipo heeft in opdracht van Coalitie Erbij in 2008 t/m 2012 landelijk onderzoek naar eenzaamheid uitgevoerd.¹ Daarbij is ook de eenzaamheidsschaal gebruikt. De verschillen tussen de jaren zijn niet groot. In 2012 was 48% van de Nederlanders niet eenzaam volgens de eenzaamheidsschaal. Daarnaast was 41% matig eenzaam, 6% sterk eenzaam en 5% zeer sterk eenzaam. Op basis van de eenzaamheidsschaal voelen de inwoners van Oude IJsselstreek en gemeenten in de regio zich minder eenzaam dan de gemiddelde Nederlander.

Er is ook rechtstreeks aan de respondenten gevraagd of ze zich wel eens eenzaam voelen. Hierbij geeft 4% aan regelmatig en 20% af en toe eenzaam te zijn. De overige 76% geeft aan zich nooit eenzaam te voelen. Uit de eenzaamheidsschaal komt naar voren dat 64% van de respondenten niet eenzaam is. Hier zit dus een verschil tussen. Er zijn dus respondenten die volgens de eenzaamheidsschaal wel (in een bepaalde mate) eenzaam zijn maar die zelf aangeven niet eenzaam te zijn. In de eenzaamheidsmonitor van

TNS Nipo is ook letterlijk gevraagd of iemand zich eenzaam voelt. Daaruit blijkt dat in 2012 71% van de Nederlanders zich niet eenzaam voelde.

Aan de respondenten die zich af en toe of regelmatig eenzaam voelen is gevraagd waarom dat is. Een aantal redenen die daarbij terugkomen zijn dat het door een ziekte of handicap komt, dat het persoon in kwestie geen of een beperkt sociaal netwerk heeft en de persoon in kwestie alleen maar oppervlakkig contact met anderen heeft. Ook wordt de persoonlijkheid en het verlies van een partner genoemd. Alle antwoorden zijn weergegeven in bijlage 14.

Meer dan de helft (62%) van de respondenten die zich af en toe of regelmatig eenzaam voelen heeft met iemand over die gevoelens gepraat. Het gaat hierbij vooral om de partner, vrienden of familie (bijlage 15). De mensen die daar niet over de gevoelens van eenzaamheid praten geven onder andere aan dat zij daar geen behoefte aan hebben, zich niet willen blootgeven of omdat zij het niet belangrijk vinden. Enkele mensen geven aan dat de gevoelens vaak tijdelijk zijn en bij het leven horen. Ook geven enkele mensen aan dat ze niemand hebben om over de gevoelens van eenzaamheid te praten.

Van de respondenten die zich af en toe of regelmatig eenzaam voelen geeft 73% aan er zelf iets aan gedaan te hebben. Daarbij geven ze voornamelijk aan een activiteit te gaan ondernemen (bijv. wandelen, muziek maken of vrijwilligerswerk doen) of iemand op te zoeken om er over te praten (bijlage 16). De 27% van de respondenten die niets doen geven aan niets te doen omdat ze niet weten wat ze moeten doen of omdat het gevoel wel weggaat of afzwakt. Sommigen geven ook aan dat ze het erg moeilijk vinden om actie te ondernemen.

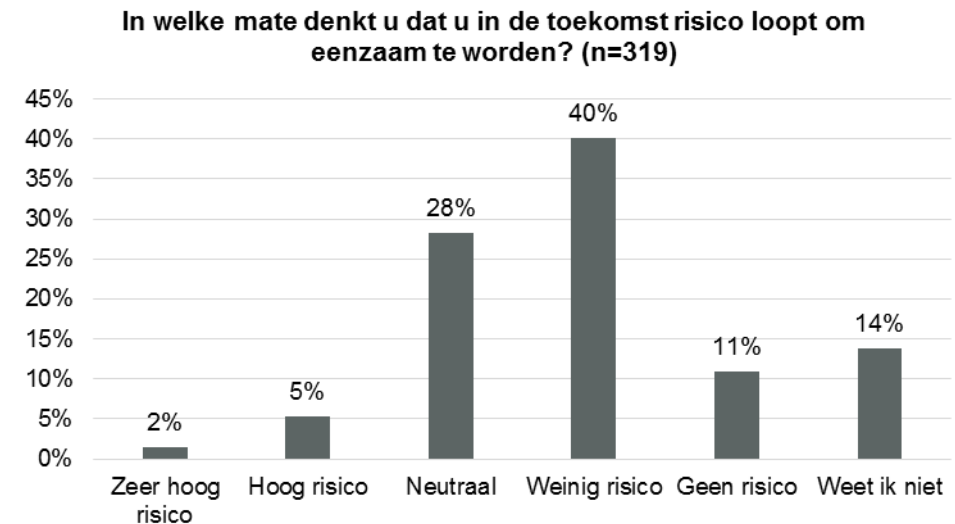
Aan de respondenten die zich af en toe of regelmatig eenzaam voelen is ook gevraagd of ze geholpen zijn door iemand bij de gevoelens van eenzaamheid. 30% geeft aan geholpen te zijn en dan voornamelijk door familie en vrienden maar ook de huisarts of psycholoog. Ze geven ook bijna allemaal aan dat ze geholpen zijn door er over te praten (bijlage 18).

¹ 'Eenzaamheid in Nederland' TNS Nipo Juli 2012

In figuur 10 staat weergegeven in welke mate de respondenten denken dat ze in de toekomst risico lopen om eenzaam te worden. 7% geeft aan te denken een (zeer) hoog risico te lopen om eenzaam te worden. Daarentegen denkt 11% geen enkele risico te lopen. De respondenten is gevraagd hun antwoord toe te lichten. De toelichting is weergegeven in bijlage 18

Aan alle respondenten is gevraagd wat ze van hun omgeving verwachten mochten ze in de toekomst eenzaam worden. Ze gaven vooral aan dat ze verwachten aandacht en steun te krijgen, dat mensen op bezoek komen maar ook dat ze niets of weinig verwachten van de omgeving. Alle antwoorden zijn weergegeven in bijlage 20.

Figuur 10 Risico op eenzaamheid in de toekomst

Slotsom

3 Slotsom

In deze slotsom wordt teruggekoppeld naar de doelstelling van het onderzoek en wordt het inwonerspanel 'Oude IJsselstreek Spreekt' geëvalueerd.

3.1 Realisatie primaire doelstelling

In dit panelonderzoek, waarbij de leden van het inwonerspanel 'Oude IJsselstreek Spreekt' voor de tweede keer zijn benaderd, is op een betrouwbare manier de mening omtrent eenzaamheid binnen de gemeente Oude IJsselstreek vastgesteld. Hierdoor heeft het gemeentebestuur concrete input voor het maken van keuzes inzake eenzaamheid binnen de gemeente.

Korte analyse resultaten

1. Vooraf bij de burens

Maar liefst 63% komt in meer of mindere mate eenzaamheid tegen (12% regelmatig en 51% af en toe). Bij familie, vrienden en de burens. En vooral bij de burens (44%). En 76% wil de burens helpen.

2. Behoeft aan professionele hulp

Bijna de helft (48%) is het eens tot zeer eens dat professionals een rol moeten hebben bij het tegen gaan van eenzaamheid. Opvallend is dat een derde deel neutraal aangeeft (35%)

3. Grote bereidheid om te helpen

Er is grote bereidheid (bijna 80%) om eenzame mensen te helpen. 21% niet. Maar, daarvan geeft 63% aan te weinig tijd te hebben.

4. Een derde zelf eenzaam, bijna 1 op de 10 sterk eenzaam

Meer dan een derde (36%) van de respondenten is matig tot zeer eenzaam op basis van stellingen waarin het woord 'eenzaamheid' niet genoemd wordt. Daarvan is bijna 1 op de 10 (8%) sterk eenzaam. Deze cijfers zijn vergelijkbaar met de landelijke cijfers (eenzaamheidsmonitor Coalitie Erbij, eenzaamheid.nl)

5. Tegenstrijdigheden in beantwoording

Als je het rechtstreeks vraagt, zegt 76% zegt zich niet eenzaam te voelen. Hierin zit een discrepantie. En 51% denkt weinig tot geen risico te lopen om eenzaam te worden in de toekomst. Maar liefst 28% geeft neutraal aan.

6. Bijna tweederde wil actie, ruim een derde wil zelf iets doen

63% vindt dat ze iets kunnen doen aan eenzaamheid in de gemeente oude IJsselstreek, 28% neutraal. 37% wil zelf iets doen aan eenzaamheid in de gemeente (landelijk is dat 30%), 47% neutraal

Conclusie

Opvallend is de grote groep die aangeeft zich eenzaam te voelen. Eenzaamheid is dus echt een issue in de gemeente Oude IJsselstreek. Overigens, wijken deze cijfers niet af van de landelijke gemiddelden. Maar, waarschijnlijk is deze groep in werkelijkheid groter. Dat maken wij op uit de discrepanties in de beantwoording. Als we het rechtstreeks vragen zijn er minder respondenten eenzaam, dan wanneer we indirecte vragen stellen. Zonder het begrip eenzaamheid te gebruiken. En er is een relatief grote groep die meerdere vragen met 'neutraal' heeft beantwoord. Dat kan betekenen dat men het gewoon niet weet. Maar, omdat het hier om een relatief grote groep gaat, veronderstellen wij dat deze optie ook is gekozen om andere redenen. Omdat men niet eenzaam wil zijn of daarmee geassocieerd wil worden (taboesfeer).

Eenzaamheid lijkt dus nog steeds een taboe. En dat is in de rest van Nederland niet anders. Weliswaar zien de meeste respondenten het probleem en praten zij er over. Maar, de meeste niet vaak, maar af en toe. En vooral met familie en vrienden. En daar lijkt het vertrouwen het grootst om tot oplossingen te komen. Eenzaamheid wordt vooral gezien bij de burens.

Er is grote bereidheid om te helpen! Maar, hoe dat moet lijkt een zoektocht. Ook dat blijkt uit de grote groep die meerdere vragen met 'neutraal' heeft beantwoord. Hulp van professionals is nodig. Hulp om degene die eenzaam is te helpen. Maar, ook ondersteuning van inwoners die hun eenzame buurman of buurvrouw willen helpen.

Advies

Dit panelonderzoek laat zien dat eenzaamheid echt een probleem is in de gemeente Oude IJsselstreek. Het bevestigt waarschijnlijk de ervaringen en vermoedens van de professionals. Geadviseerd wordt de onderzoeksresultaten mee te nemen in het proces om gezamenlijk met de professionals te komen tot een gedragen visie en actieplan.

3.2 Evaluatie 'Oude IJsselstreek Spreekt'

Het onderhavige onderzoek is het tweede onderzoek waarbij het inwonerspanel 'Oude IJsselstreek Spreekt' is ingezet. De gemeente Oude IJsselstreek heeft de beschikking over een op kernniveau een nagenoeg representatief inwonerspanel. De betrokkenheid van de panelleden is gezien de respons (70%) hoog.

Om het inwonerspanel verder te optimaliseren en de representativiteit verder te verbeteren dienen er nog extra panelleden geworven te worden. De leeftijdscategorieën 15-19 jaar en < 69 jaar zijn ondervertegenwoordigd net als de vrouwen. Deze groepen behoeven dus extra aandacht.

De inzet van Oude IJsselstreek Spreekt is geslaagd

Het inwonerspanel van gemeente Oude IJsselstreek is bij dit onderzoek een efficiënte en effectieve onderzoeksmethode gebleken, waarmee betrouwbare uitspraken gedaan kunnen worden over alle inwoners. De betrokkenheid van de panelleden is groot, waardoor 'Oude IJsselstreek Spreekt' in de toekomst ook kan worden benut voor andere vraagstukken. Zeker als het inwonerspanel verder wordt geoptimaliseerd.

